

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

19^e JAARGANG

WOENSDAG 15 AUGUSTUS 1934

No. 972

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; Mr. K. P. van der Mandele, Penningmeester; Mr. P. Hofstede de Groot; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; L. H. Mansholt; Mr. R. Mees; E. D. van Walree; Ch. J. I. M. Welter; C. J. P. Zaalberg.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN. COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Jan Schilthuis; Prof. Mr. F. de Vries. Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart. Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk. Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam. Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

INHOUD.

	Blz.
ONS BETALINGSVERKEER MET DUITSCHLAND door C. A.	
Klasse	732
Uit de scheepvaart door C. Vermey	733
Toerisme en prijsniveau door Dr. H. M. H. A. van der Valk	734
De wereldhandel in 1933.	737
AANTEKENINGEN:	
Tusschen twee vuren	738
Gevaren van inflatie in de Vereenigde Staten.....	738
Blijvende expansie van de industrie in Japan.....	738
Koffievernietiging in Brazilië.....	739
Koffie-statistiek over Juli 1934	739
INGEZONDEN STUKKEN:	
Critische beschouwingen ten aanzien van de beoordeeling van de conjunctuur in Nederland door W. J. van de Woestijne met Naschrift door Redactie „Economisch-Statistisch Kwartaalbericht”	739
STATISTIEKEN	743—746
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.	

14 AUGUSTUS 1934. ¶

Van de geldmarkt valt maar weinig te vermelden. De berichten uit Amerika hebben een oogenblik eenige aarzeling bij de geldgevers doen ontstaan; dit duurde echter slechts kort. Privaat-disconto noteerde ten slotte $\frac{11}{16}$ — $\frac{7}{8}$ pCt. Call op $\frac{1}{4}$ pCt. aangeboden. Prologatie onveranderd 1 pCt.

* * *

Op de wisselmarkt had de Dollar aller belangstelling. De zilverproclamatie van Roosevelt bracht in het eerst allerwege onrust; bij rustiger beschouwing kwam men tot de slotsom, dat er geen oogenblikkelijk gevaar dreigde. De onzekerheid over de toekomst van het Amerikaansche devies werd door de uitgevaardigde bepalingen echter nog eens speciaal geaccentueerd. Van 1.47 is de koers op 1.45 $\frac{1}{2}$ teruggelopen; op ca. 1.45 $\frac{3}{8}$ is import van goud uit Amerika loonend. Waar het op het oogenblik voor ons in Nederland mogelijk is goud uit Amerika naar hier te laten komen, zal voorloopig de koers wel niet veel verder inzakken. In Londen is de Dollar-notering van 5.05 $\frac{1}{4}$ op 5.10 $\frac{1}{2}$ gekomen. Ponden waren hier de geheele week tamelijk stabiel; gisteren na beurs zijn ze plotseling tot 7.42 $\frac{1}{4}$ ingezakt. Fransche Francs 9.74 $\frac{1}{2}$ —9.73. In Londen is de notering op ongeveer 76.32 vastgehouden. Marken waren gezocht en verbeterden van 57.30 tot 57.70. Registermarken liepen onder voortdurend aanbod terug. Belga's onveranderd rond de 34.70. Canadeesche Dollars bleven vast ca. 1.50. Veel vraag was er naar Argentijnsche Pesos, die tot 41.50 opliepen; deze rijzing zal wel in verband staan met de gunstige positie, die Argentinië op het oogenblik in de wereldgraanhandel inneemt. Milreis 10.25.

Op de termijnmarkt waren Ponden en Dollars op latere levering aangeboden; Ponden op één- en drie maanden deden resp. $\frac{3}{16}$ en $\frac{7}{16}$ c. onder contant; Dollars eveneens $\frac{3}{16}$ en $\frac{7}{16}$ p. onder kassa. Voor Marken wordt 80 en 190 p. disagio genoemd; het is echter moeilijk termijnmarken af te sluiten.

Op de goudmarkt was het iets levendiger; groote zaken werden echter niet gedaan. In Londen heeft men deze week voor het eerst sinds langen tijd de goudprijs weder vastgesteld op grond van vraag en aanbod. Eagles waren gezocht: 2.48 $\frac{1}{4}$.

ONS BETALINGSVERKEER MET DUITSCHLAND.

Zooals bekend, werden door onze regeering met Duitschland verschillende overeenkomsten gesloten betrekking hebbend op het betalingsverkeer tusschen beide landen, zulks teneinde de nadeelige gevolgen van de Deutsche deviezenverordeningen voor de Nederlandsche belanghebbenden te verzachten of uit den weg te ruimen. Deze overeenkomsten zijn in twee groepen te verdeelen:

1. die, welke de bedoeling hebben om de Nederlandsche exporteurs vrij over het provenu van hun verkoopen naar Duitschland te kunnen doen beschikken, en

2. die, welke het opzet hebben om de Nederlandsche rechthebbenden op inkomsten, welke onder het transferatorium van Juni 1933 vallen (coupons, dividenden, huren, pachten enz.) over die revenuen geheel of gedeeltelijk te doen beschikken.

De opzet van beide groepen overeenkomsten is derhalve de „blokkade” der betrokken bedragen te breken. Om die afspraken te kunnen maken, moesten onzerzijds concessies worden gedaan. Met betrekking tot het goederenverkeer was de concessie slechts een negatieve, nl. deze, dat de overeenkomst slechts zou voortduren, zoolang het in het verleden steeds bestaande relatief omvangrijke importoverschot, dat ons land uit Duitschland betrok gehandhaafd werd, zoodat derhalve uit het goederenverkeer tusschen beide landen steeds een overschot in „vrije deviezen” voor Duitschland zou resulteren. Duitschland was bereid onze stelling te erkennen, dat de deviezenrantsoenering als uitvloeisel van een onevenwichtige verhouding tusschen invoer en uitvoer ons niet mocht treffen, omdat het motief: tekort aan export in verhouding tot den import op het handelsverkeer tusschen onze beide landen niet gold, mits wij erkenden, dat een zeker exportsurplus voor Duitschland moest blijven bestaan, teneinde lacunes in de betalingsbalans uit anderen hoofde aan te vullen. Deze naar voorbeeld van de eerste soortgelijke bepaling „Schwedenklauzel” genaamde passus in de overeenkomst werd opgenomen in het Devisenabkommen op 31 December 1932 met Duitschland gesloten en bleef sedertdien de basis der onderhandelingen. Op 5 Juni van dit jaar werd een nieuwe overeenkomst aangegaan, die van de oude slechts in dit opzicht verschilde, dat voor goederen, die in transitio van ons land uit naar Duitschland werden verzonden maar in zeer beperkte mate van de regeling konden profiteren.

De inhoud van deze overeenkomst was in het kort het volgende. De bedragen, welke Deutsche importeurs van Nederlandsche goederen (sedert 5 Juni moeten de goederen Nederlandsch d'origine zijn; vóórdien werd slechts verlangd, dat zij Nederlandsch de provenance waren) niet volgens „Devisengenehmigung” kunnen overmaken in Guldens of in vrije Marken ten gunste van de exporteurs, kunnen gestort worden bij de Reichsbank op een „Sonderkonto” ten name van De Nederlandsche Bank. Laatstgenoemde instelling mag ten laste van deze rekening bedragen verkoopen onder het beding, dat deze Marken voor geen ander doel gebruikt zullen worden dan voor betaling van goederen door Nederlanders uit Duitschland ingevoerd.

Theoretisch moet er voor de liquidatie van het saldo van dat Sonderkonto dus niet de minste moeite bestaan, gezien het feit, dat onze invoer uit Duitschland zooveel grooter is dan onze export daarheen. In 1933 kochten wij voor rond 380 millioen in Duitschland en exporteerden daarheen voor 155 millioen. In het eerste halfjaar 1934 importeerden wij uit genoemd land 163 millioen en voerden daarheen voor 87 millioen uit. Bedenkt men dan, dat tenslotte toch slechts een deel van onzen export op het Sonderkonto wordt gestort dan is duidelijk, dat er in de

liquidatie feitelijk geen stagnatie mag intreden.

Intusschen blijkt in de laatste maand wel degelijk een obstakel te zijn gerezen, het saldo van de rekening wast en de afzet is niet voldoende. Daarbij kan van seizoensinvloeden nauwelijks sprake zijn; immers in de beide vorige jaren vertoonde de export in het derde kwartaal geen noemenswaardige stijging ten aanzien van het tweede en heel weinig in vergelijking met het eerste. Dat de stortingen op het Sonderkonto grooter werden is intusschen ook bij gelijkblijvend export volkomen begrijpelijk. Gestort wordt nl. het verschil tusschen de totale factuurwaarde en dat gedeelte, dat volgens de bestaande voorschriften „vrij” betaald mag worden. In de laatste maanden is dit gedeelte steeds kleiner geworden. Het percentage van de zgn. Basisquote, dat importeurs in deviezen of vrije Marken mochten betalen is in den loop van dit jaar gereduceerd van 50 pCt. tot 5 pCt., zoodat het gedeelte, dat op Sonderkonto gestort moest worden evenredig toenam.

Wanneer men echter vorengenoemde in- en uitvoercijfers vergelijkt, dan blijkt duidelijk, dat zelfs indien het volle bedrag der uitvoeren op de genoemde speciale rekening werd betaald, de liquidatie daarvan geen moeilijkheid kon opleveren, wanneer maar aan de organisatie niets haperde, d.w.z. dat voor alle gevallen, waarin de zgn. „bankmarken” van deze rekening mochten worden gebruikt, dat inderdaad geschiedde. Aan dit laatste blijkt echter nogal wat te haperen. Door middel van de pers is tot importeurs het verzoek gericht zooveel mogelijk van deze Marken voor hun betalingen gebruik te maken. Eenig succes kan men daarvan niet verwachten. Immers practisch alle betalingen der importeurs loopen door bemiddeling van hun banken; en men mag gerust aannemen, dat alle banken, hetzij uit eigen belang, hetzij in het belang der concurreerende koersofferte, in practisch alle gevallen, waarin dat mogelijk is, zich van deze Marken bediend zullen hebben, gezien het koersvoordeel van 7 à 8 cents per R.M. 100, een voordeel, dat absoluut beschouwd wel heel weinig beteekent, maar in vergelijking tot normale winstmarge of prijsconcurrentie bij den valutahandel zeker niet te verwaarloozen is.

Daar moet men dan ook de remedie niet zoeken. De oorzaak van de stagnatie in den verkoop ligt veeleer in de *omstandigheid, dat meer en meer de Deutsche exporteurs waarschijnlijk onder druk van de Reichsbank in Guldens zijn gaan afsluiten en factureeren.* Het is begrijpelijk, dat in verband met den deviezennood in het algemeen deze instructie aan exporteurs werd gegeven en dat deze het ook voor Nederland toepasten, behoeft nog geenszins een bewijs van kwade trouw in de tenuitvoerlegging van het Devisenabkommen te zijn. Maar de consequentie was in elk geval, dat, ondanks ons groote invoersaldo, het Sonderkonto moeilijk te liquideeren is, wijl zulk een groot deel van den invoer in Guldens wordt betaald, zoodat de „bankmarken” daarbij automatisch buiten schot blijven. De regeeringsdelegatie, die o.m. dit punt in Berlijn bespreekt, zal wellicht gedaan kunnen krijgen, dat het Reichswirtschaftsministerium de exporteurs naar Nederland uitdrukkelijk machtigt in Marken te factureeren, waarvan dan onze importeurs in eigen belang gebruik zouden maken, omdat de Markennoteering in Amsterdam — en dus ook die van „bankmarken” — niet onbelangrijk voordeelijker is dan de Guldensnoteering te Berlijn. Een oplossing zou natuurlijk ook gevonden kunnen worden, doordat onze regeering de importeurs voorschrijft, uit Duitschland alleen maar in Marken te koopen, doch de voorkeur ware aan een andere oplossing te geven.

Daarbij komt, dat de stagnatie in het Sonderkonto niet de eenige moeilijkheid is die in de deviezenregeling met Duitschland is gerezen. Een voor onze Rijnvaart in het bijzonder belangrijk punt is de vereffening van scheepsvrachten. Tot voor kort werden deze

normaal in deviezen of vrije Marken betaald, maar plotseling heeft de deviezenlood de Reichsbank blijkbaar genoopt ook hier een „Sperré” af te kondigen. Dat was het bezwaar van de tot nu toe gemaakte afspraken, dat zij slechts twee, inderdaad belangrijke, maar niet alles omvattende, gebieden: het goederenverkeer en de kapitaalrevenue bestreken. Wat de scheepvaart betreft ontstaat nu plotseling een moeilijke. Wat betreft een anderen vorm van onzichtbaren export, het vreemdelingenverkeer heeft ons land ten detrimente van onze badplaatsen reeds eenige jaren ten achter gestaan bij Zwitserland en Italië. En met betrekking tot het goederenverkeer heeft de bestaande regeling, zooals gezegd, het bezwaar, dat wij de uitvoering niet in eigen hand hebben, zoodat de heele regeling tot een aanfluiting kan worden gemaakt door het simpele feit, dat de Deutsche export hierheen in Gulden in stede van in Marken kan worden gefactureerd.

Wanneer men al deze feiten in onderlingen samenhang beschouwt, dan is men geneigd te concluderen, dat de meest afdoende oplossing gevonden zou moeten worden eerstens in coördinatie van de verschillende en uiteenlopende factoren van ons betalingsverkeer met Duitschland, terwijl dan bovendien de uitvoering tot op zekere hoogte in onze eigen handen moet liggen. In dat verband kan men wellicht het best denken aan een verrekeningsovereenkomst, een soort vrijwillige in onderling overleg ingestelde clearing dus, zooals Zwitserland die heeft getroffen. Zulk een overeenkomst brengt enerzijds de verlangde coördinatie, het geheele geldverkeer tusschen beide landen wordt daarin samenvattend geregeld. En een tweede voordeel is dat, doordat de betalingen welke Nederlanders aan Duitschland hebben te verrichten hier geschieden, hetzij bij de centrale bank, hetzij bij het Clearinginstituut, wij tot op zekere hoogte zelf kunnen zorgdragen, dat een deel daarvan wordt uitbetaald aan de houders van Deutsche vorderingen. De exporteurs behoeven dan niet te wachten op verkoop uit het Sonderkonto, maar het Clearinginstituut kan hen zelf betalen. Natuurlijk kan ook zulk een regeling een „Schwedenklausel” bevatten, zooals bij clearingregelingen zelfs veelal gebruikelijk is. Wij hebben thans in den Haag een Clearinginstituut, dat zijn werkzaamheden reeds aanving en dat zeer zeker ook in de afspraken met Duitschland ingelascht zou kunnen worden. Zonder dat is een afdoende oplossing van deze kwesties nauwelijks denkbaar!

C. A. K.

UIT DE SCHEEPVAART.

Blijkens een overigens nog niet bevestigd bericht van den correspondent der Deutsche Allgemeine Zeitung te Hamburg, verluidt aldaar in scheepvaartkringen, dat weldra de bijeenroeping van een internationale scheepvaartconferentie te Londen kan worden verwacht. Vrijwel zonder uitzondering, aldus het bericht, hebben de door de Engelsche Regeering uitgenoodigde landen hun instemming betuigd met het plan, te trachten een internationale regeling voor het tonnage-probleem te vinden. Het is, al weder volgens genoemden correspondent, zoo goed als zeker, dat vertegenwoordigers van de Deutsche Rijksregeering de gevolmachtigden van de Deutsche scheepvaart op hun reis naar Londen zullen vergezellen. De conferentie zou in September of October worden gehouden.

Indien de mededeelingen van de Deutsche Allgemeine Zeitung juist zijn en dus inderdaad eerlang onder de auspiciën en op initiatief van de Britsche Regeering een internationale scheepvaartconferentie zal worden gehouden, dan moet dit als een welkom resultaat worden beschouwd van de pogingen ondernomen door Minister Runciman om alsnog te trachten langs den weg van internationale samenwerking den hoogst ongunstigen toestand, waarin het scheepvaartbedrijf verkeert, te verbeteren. Zooals reeds in

de beschouwing „Scheepvaartproblemen” van de hand van Mr. H. E. Scheffer¹⁾ uiteengezet, heeft de Engelsche Regeering bij monde van den heer Runciman in de Lagerhuiszitting van 3 Juli jl. aan een eventueel door haar aan de trampvaart voor den tijd van twaalf maanden te verlenen subsidie van £ 2 miljoen, verschillende voorwaarden verbonden.

O.m. heeft zij als eisch gesteld, dat de Engelsche trampreeders bij hun buitenlandsche collega's aandringen op het ontwerpen van een schema ter verzekering van meerder evenwicht tusschen vraag naar en aanbod van tonnage, opdat de vrachten weder tot een loonend peil kunnen stijgen. Zij heeft daarbij zelve de toezegging gedaan, dat haar pogingen tot internationaal overleg met het doel het scheepvaartbedrijf weer op een economische basis te brengen, enerzijds door internationale maatregelen tot afschaffing of vermindering van subsidies, anderzijds door plannen voor het opleggen en/of sloopen van tonnage, zouden worden voortgezet. Indien derhalve in September/October a.s. inderdaad een internationale scheepvaartconferentie in Londen wordt gehouden, is de Engelsche Regeering de door haar gedane belofte spoedig nagekomen. Verwacht mag dan tevens worden, dat de onmisbare voorbereidende maatregelen zijn genomen en dat de Engelsche Regeering zich er van te voren van heeft overtuigd, dat althans de primaire voorwaarden, welke een geheel of gedeeltelijk welslagen eener dergelijke conferentie mogelijk maken, zijn vervuld.

Deze voorwaarden zouden hierin moeten bestaan, dat met de Regeeringen en reedersorganisaties der voornaamste zeevarende landen althans in beginsel omtrent enkele der meest essentiële punten overeenstemming is bereikt. Een uitnodiging tot bijwoning zonder meer, d.w.z. zonder dat omtrent enkele vitale problemen, die dringend om oplossing roepen, vooraf overleg heeft plaats gehad, zou immers geen zin hebben. Integendeel, een hernieuwd échec zou de belangen-tegenstelling slechts toespitsen en de kans op een uiteindelijk accoord voor afzienbaren tijd teniet doen. De landen, welke wars van Regeeringssteun zijn, t.w. Scandinavië en Nederland, die tezamen, de heer Scheffer heeft hierop in zijn lezenswaardige beschouwing reeds gewezen, 14.3 pCt. van de wereldvloot vertegenwoordigen, zullen elk eerlijk en doelbewust streven naar internationale samenwerking, gaarne krachtigen steun verlenen. De Baltic & International Maritime Conference heeft trouwens reeds verscheidene maanden geleden in een aan duidelijkheid niets te wenschen latende resolutie, de invoering van een opleg- en/of slooprogram bepleit, pleidooi, dat ook in bepaalde Engelsche kringen — wij denken hierbij aan Lord Essendon, wel de meest representatieve en gezaghebbende figuur op scheepvaartgebied, — uitgesproken sympathie ontmoet.

Men zal o.i. goed doen als eerste punt op het programma te plaatsen, laatstgenoemd rationalisatieplan. Immers mag redelijkerwijze worden aangenomen, dat een schema, hetwelk voorziet in betere aanpassing van vraag en aanbod met als natuurlijk gevolg herstel van het vrachtenpeil, voor allen dus ook voor de landen, die haar scheepvaart subsidieeren, aannemelijk is. Zoekt men allereerst naar punten van gemeenschappelijk belang en tracht men te dien aanzien een oplossing te vinden, dan is er tenminste een spoor van „mutual goodwill” geschapen, die het gemakkelijker zal maken ook het zooveel neteliger vraagstuk der subsidies onder het oog te zien.

Zonder het subsidie-euvel en de ontwrichtende werking van dit voor de internationale scheepvaart pernicieuze stelsel ook maar in het minst te onderschatten, meenen wij niettemin te mogen stellen, dat het tot standkomen eener internationale opleg- en sloopregeling een zéér belangrijke schrede zou beteekenen op den weg naar saneering van het wereldscheep-

¹⁾ Zie E.-S.B. No. 967, 11 Juli jl.

vaartbedrijf. Maar al te zeer is men geneigd — en dit geldt met name voor Engeland — *alle* misère der achterliggende jaren, *alle* moeilijkheden, waaraan de scheepvaart het hoofd moet bieden en naarmate de crisis langer duurt wordt de misère groter en nemen de moeilijkheden toe, voornamelijk zool niet uitsluitend toe te schrijven aan de subsidie-politiek der „foreigners”. Men verliest hierbij echter uit het oog, dat de subsidies er weliswaar toe bijdragen de moeilijkheden te vergrooten, maar dat de hoofdoorzaak der huidige malaise in de scheepvaart is gelegen in den zoo belangrijk ingekrompen wereldhandel en het zoo veel groter geworden vervoersapparaat!

Het vinden van een oplossing voor het subsidie-probleem zal niet gemakkelijk zijn. Het verlenen van scheepvaartsubsidies op zichzelf is geen na-oorlogsche trouvaille. Wel is na den oorlog de juistheid bevestigd van het Fransche spreekwoord: „L'appétit vient en mangeant.” Onderstaand vergelijkend overzicht, dat wij hebben ontleend aan het maand-bulletin van Svenska Handelsbanken is in dit opzicht even leersaam als interessant:

1913	Engeland	1933	
£ 480.000	subsidies		
„ 310.000	vergoeding voor	} £ 350.000	
„ 150.000	mailvervoer		
	vergoeding van		
	de Admiralty		
£ 940.000			
	Ver. Staten		
\$ 1.100.000	vergoeding voor		
	mailvervoer.	\$ 23.100.000	
	Japan		
Yen 11.5 miljoen.		Yen 12.3 miljoen. (directe subsidies) In 1932 werd door de Regeering bovendien een bedrag van 11 miljoen yen gevoteerd in verband met het drie-jaren-plan hetwelk het sloopen van 400.000 tons en den bouw van 200.000 tons scheepsruimte omvat.	
	Duitsland		
Rmk. 7.1 mill. vergoeding voor mailvervoer.		Rmk. 20 mill. Bovendien werd een leening van Rmk. 12 mill. voor het sloopen van schepen verstrekt.	
	Frankrijk		
Frs. 51.2 mill. incl. vergoeding voor mail-subsidies.		Frs. 353.7 miljoen. 1)	
	Italië		
Lire 19.2 miljoen.		Lire 263.2 miljoen. 1)	

1) Rekening dient te worden gehouden met de depreciatie van de Fransche franc en de Lire.

Zoals uit bovenstaand vergelijkend overzicht blijkt zijn vergeleken met 1913, met uitzondering van Engeland, ten aanzien van welk land het feitelijk onjuist is van subsidies te spreken, daar het totaal in 1933 aan de scheepvaart uit 's lands schatkist uitbetaald bedrag slechts een redelijke vergoeding voor mailvervoer vertegenwoordigt, de subsidies, welke de betrokken landen aan hun nationale scheepvaart verlenen, zéér aanzienlijk, in Amerika zelfs buiten verhouding tot de geleverde praestaties, gestegen. Begrijpelijk is het, dat juist tegen een dergelijke politiek, die iedere faire concurrentie bij voorbaat onmogelijk maakt, in Engeland een steeds groeiend verzet is ontstaan. Of represailles, want hierop zou in wezen een door Engeland aan zijn trampvaart te verlenen subsidie van £ 2 miljoen voor twaalf maanden neerkomen, *het* correctief is, moet echter op goede gronden worden betwijfeld. Langs dezen weg zal men de andere landen, die elk voor zich op verschillende gronden het subsidieeren hunner nationale scheepvaart trachten te rechtvaardigen, er nimmer toe krijgen hun politiek te wijzigen. Veeleer moet gevreesd worden, dat een subsidieering door de Engelsche Regeering van de Engelsche vrachtaartrederijen, niet

slechts andere Regeeringen, die tot dusver iedere subsidie aan de scheepvaart als ondoelmatig van de hand hebben gewezen, zal nopen uit zelfverdediging haar houding te herzien, maar bovendien de „subsidielanden” bij uitnemendheid zal prikkelen de thans reeds bestaande subsidies nog verder te verhoogen. Een soort van wedloop in subsidies derhalve, die het bedrijf volkomen zal ontwrichten. Bovendien is Engeland zelf kwetsbaarder dan men althans in scheepvaartkringen, waar men maar al te gaarne schermt met herleving der Acte van Navigatie et tutti quanti, wil erkennen. Engelsche schepen vervoeren naar schatting 90 pCt. der lading tusschen de verschillende landen, welke deel van het Britsch Imperium uitmaken, 60 pCt. der lading tusschen het Britsch Imperium en andere landen en circa 20 pCt. der lading tusschen vreemde landen!

Men mag aannemen, dat de Engelsche Regeering zich van alle bezwaren, welke het subsidieeren van een deel der Engelsche handelsvloot ontmoet, terdege rekenschap geeft. Dit blijkt trouwens voldoende uit de ontwijkende antwoorden, die zij maandenlang aan al te ijverige leden van het Lagerhuis heeft gegeven en uit de in zeer voorzichtige bewoordingen gestelde „toezegging”, die zij tenslotte aan de vrachtaartrederijen heeft gedaan.

Intusschen blijkt uit het voorgaande, hoe moeilijk het is voor het subsidie-probleem een oplossing te vinden, die allen zal bevredigen. Onmogelijk lijkt het niet, mits slechts bij allen de wensch levendig is om met waardeering van elkanders standpunt óók *dit* netelig vraagstuk in een sfeer van wederzijdsch begripen te bezien en in studie te nemen. Nuttig voorbereidend werk kan door de reedersorganisaties in de verschillende landen worden verricht. Men dient eraan te streven als het ware in klein comité een basis te vinden, waarop straks ter eventueele conferentie kan worden voortgebouwd. Komt men onvoorbereid dan wel, zonder de meeningen omtrent een evt. internationale regeling ten aanzien van bepaalde mogelijkheden behoorlijk te hebben gesondeerd, opnieuw in pleno bij elkander, dan zijn de kansen op welslagen gering. En, indien het waarlijk eerlang tot een conferentie komt, dan is dit wellicht de laatste gelegenheid, die voorshands geboden wordt om langs den weg van gemeen overleg tot een internationale regeling, tot internationale samenwerking bovenal, te komen!

C. VERMEY.

TOERISME EN PRIJSNIVEAU.

Het hotel- en verkeerswezen in Nederland ondervindt reeds eenige jaren de gevolgen van de ernstige wereldcrisis. En wel in tweeërlei opzicht. In de eerste plaats wordt ons land door de buitenlanders gemeden, maar bovendien schijnt het aantal Nederlanders, dat naar het buitenland gaat, ondanks de verhooging van de kosten van een paspoort, niet af te nemen in die mate, zooals men zou verwachten.

Beide verschijnselen — het eerste natuurlijk in sterkere mate dan het tweede — zijn hoofdzakelijk het gevolg van het hooge prijspeil hier te lande. De vraag op toeristisch gebied is zeer elastisch. Goedkooper reizen doet het aantal reislustigen bij dezelfde inkomensverhoudingen sterk toenemen. Nu echter in de laatste jaren de koopkracht van een groot deel van de wereldbevolking is afgenomen, oefent het hooge prijspeil in enkele landen al een bijzonder ongunstigen invloed uit op het hotel- en verkeerswezen.

Hoewel de statistieken op het gebied van het toerisme over het algemeen zeer gebrekkig zijn, kunnen wij toch aan de hand van de Oostenrijksche en Zwitsersche statistieken op enkele verschuivingen wijzen, die het bovenstaande in vele opzichten bevestigen. Dat wij daarvoor Oostenrijk en Zwitserland kiezen, heeft verschillende redenen. In de eerste plaats beschikken deze landen over vrij volledige statistieken.

Voorts zijn zij toeristenlanden bij uitstek, zoodat daar de invloed van de crisis zeer duidelijk is waar te nemen. Terwijl echter in Oostenrijk door de omstandigheden de hotelprijzen zeer laag zijn, kan dit voor Zwitserland niet gezegd worden. Verder heeft Oostenrijk de laatste jaren een veel krachtiger propaganda gevoerd dan vroeger, hetgeen met Zwitserland niet het geval is.

Alvorens hierop nader in te gaan, willen wij er nog op wijzen, dat ons land in het Zwitsersche toerisme een zeer bijzondere plaats inneemt. Er is geen enkel land ter wereld, wiens inwoners — per hoofd van de bevolking berekend — in die mate Zwitserland bezoeken als die van Nederland. Dit moge uit de volgende tabel blijken.

Aantal toeristen in Zwitserland in verhouding tot de bevolking van het betreffende land.

L a n d e n	Zomer '32	Zomer '33
Nederland	9.00	10.40
Duitschland	3.0	4.2
Engeland	1.1	3.1
België	3.7	3.4
Frankrijk	3.5	3.3
Oostenrijk	3.3	2.1
Hongarije	0.5	
Tsjecho Slowakije	0.5	1.3
Italië	1.1	
Scandinavië	0.4	1.2
Amerika	0.3	0.4

Het Nederlandsche toerisme in Zwitserland staat dus in relatieven zin aan de spits. Het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat door de Zwitsersche hotels in Nederlandsche dagbladen en periodieken steeds een intensieve reclame is gemaakt. Immers, in geen enkel land ter wereld was het terrein voor een dergelijke propaganda zoo vruchtbaar als in Nederland.

In de laatste jaren is de Zwitsersche hotelindustrie in groote moeilijkheden gekomen. De vermindering van de koopkracht in de wereld, de depreciatie van verschillende valuta's heeft tot een sterk verminderd toerisme geleid en vooral Zwitserland is hierdoor, ondanks een verlaging van de hotelprijzen, zwaar getroffen.

Oversicht van de aankomsten van toeristen in Zwitsersche hotels. 1)

	1930	1931	1932	Stijging of daling in '32 t.o.v. 1931
Zwitserland	944.573	934.877	965.864	+ 3.3
Duitschland	510.081	322.115	208.776	- 35.2
Frankrijk	149.846	157.214	157.704	+ 0.3
Amerika	174.939	110.945	75.394	- 32.0
Nederland	73.618	57.730	49.835	- 13.7
Engeland	189.409	167.338	53.500	- 68.0
Italië	62.614	60.097	49.905	- 16.9
België	30.103	25.787	28.065	+ 8.8
Oostenrijk	73.905	46.451	26.642	- 42.6
Hongarije		8.709	5.374	- 38.3
Tsjecho Slowakije	20.505	13.340	7.520	- 56.4
Balkanlanden		16.569	10.335	- 37.6
Spanje en Portugal	13.095	9.839	7.739	- 21.3
Scandinavië	19.601	19.406	6.566	- 66.2
Polen	13.527	9.226	5.834	- 36.8
Rusland		2.732	1.852	- 32.2
Diversen	21.873	20.998	15.347	- 26.9
Totaal	2297.689	1983.373	1676.252	- 15.5

1932 is dus al een zeer ongunstig jaar geweest. In het afgelopen jaar schijnt een geringe verbetering te zijn ingetreden, indien men althans afgaat op de gegevens van het winterseizoen, die wij hieronder laten volgen. 2)

1) Dit zijn niet alle hotels. De hotels in Bazel zijn bijv. hierin niet betrokken, daar deze stad eerst vanaf 1931 een statistiek naar de nationaliteiten bewerkt.

2) De eerste drie tabellen zijn ontleend aan de publicatie van de „Schweizerische Verkehrszentrale“.

Vreemdelingenverkeer in den winter.

Aankomsten uit	1930/31		1931/32		1932/33		Toe- of af- neming in % in 1932/33 t.o.v. 1931/32
	in % v. h. totaal	in % v. h. totaal	in % v. h. totaal	in % v. h. totaal	in % v. h. totaal	in % v. h. totaal	
Zwitserland	51.409	35.3	58.165	52.2	60.130	47.8	+ 3.4
Duitschland	37.768	25.9	18.271	16.5	24.486	19.4	+ 34.0
Engeland	25.448	17.5	7.104	6.4	13.018	10.3	+ 83.2
Frankrijk	8.022	5.5	8.329	7.2	8.383	6.6	+ 0.6
Nederland	6.330	4.3	4.850	4.4	5.168	4.1	+ 6.5
Oostenrijk	2.324	1.4	1.526	1.4	1.418	1.1	- 7.1
Hongarije	487	0.3	343	0.3	295	0.2	- 14.0
Tsjecho Slowakije	1.220	0.8	1.125	1.0	699	0.5	- 37.9
Amerika	3.908	2.7	2.993	2.7	2.424	1.9	- 19.0
Italië	3.138	2.1	3.241	2.9	5.105	4.1	+ 57.5
België en Luxemb.	1.813	1.2	2.244	2.3	2.451	1.9	+ 0.9
Balkanlanden	978	0.7	807	0.7	620	0.4	- 23.2
Scandinavië	707	0.5	386	0.4	380	0.3	- 1.5
Spanje en Portugal	636	0.4	490	0.4	361	0.2	- 26.3
Polen	311	0.2	262	0.2	307	0.2	+ 17.2
Rusland	152	0.1	142	0.1	107	0.8	- 24.6
Overige landen	1.118	0.8	1.046	0.9	300	0.2	- 71.3
Totaal	145.769	100.0	111.324	100.0	125.652	100.0	+ 12.9

Plaastst men hiernaast de Oostenrijksche statistieken, dan stuit men op de moeilijkheid, dat een zuivere vergelijking niet mogelijk is. De Oostenrijksche statistiek vermeldt namelijk het aantal *logeernachten*, de Zwitsersche statistiek het aantal *aankomende gasten*. 3) Het eerste geeft natuurlijk een veel nauwkeuriger beeld van den werkelijken toestand. Immers het is te verwachten, dat het gemiddelde verblijf van toeristen in een depressie korter is dan in normale tijden. 2)

De ontwikkeling van het vreemdelingenverkeer in Oostenrijk blijkt uit de volgende tabel. 3)

Aantal logeernachten (in duizenden) van 1 Nov. tot 31 October

Herkomsten	1930/31	1931/32	1932/33	Stijging of daling in proc. in 1932/33 t.o.v. 1931/32
Oostenrijk	11.222	11.073	10.331	- 6,7
Duitschland	3.643	3.938	1.538	- 60,9
Zwitserl. en Liechtenstein	163	176	172	- 2,2
Italië	259	296	233	- 21,8
Joego-Slavië	428	263	222	- 15,6
Hongarije	1.200	713	783	+ 9,9
Roemenië	380	254	236	- 7,1
Tsjecho-Slowakije	1.578	1.676	1.531	- 8,6
Polen	514	432	344	- 20,4
Scandinavië	116	59	72	+ 22,0
Nederland	96	92	133	+ 44,6
België en Luxemburg	19	26	23	- 11,5
Engeland	249	179	228	+ 27,4
Frankrijk en Monaco	92	103	139	+ 35,0
Ver. Staten en Canada	287	302	277	- 8,3
Diversen	338	298	257	- 13,8
Totaal	20.584	19.880	16.518	- 16,9
Totaal Buitenland zonder Duitschland	5.719	4.869	4.649	- 4,5

Het toeristenverkeer in Oostenrijk heeft ook een zeer gevoelige achteruitgang getoond. Dit is echter voor een belangrijk deel toe te schrijven aan de geweldige daling van het aantal Duitse gasten. Ten gevolge van de strenge bepalingen, die vanaf 1 Juni 1933 in het verkeer tusschen Duitschland en Oostenrijk gelden, is de Oostenrijksche hotelindustrie zwaar getroffen. 4) Oostenrijk dreef nog meer dan Zwitserland op touristisch gebied op Duitschland.

Indien men de ontwikkeling van het toeristenver-

1) Wel is voor een groot aantal Zwitsersche plaatsen het aantal logeernachten bekend, maar een volledige statistiek wordt niet gepubliceerd.

2) Dit blijkt ook uit de mededeelingen van de „Schweizerische Verkehrszentrale“. In 1932 daalde namelijk het aantal aankomende gasten vergeleken met 1931 met 13.6 pCt., het aantal logeernachten echter met 25.1 pCt.

3) Ontleend aan de publicatie van het „Bundesamt für Statistik“ te Weenen.

4) Dit zal nog duidelijker uit de statistiek over 1933/34 blijken, daar de maatregel, dat elke Duitser, die naar Oostenrijk gaat, R.M. 1000 moet deponeren, eerst 1 Juni 1933 is ingevoerd, zoodat de bovenstaande statistiek slechts de gevolgen over vijf maanden toont.

keer van buitenlanders in Oostenrijk in de laatste jaren beschouwt, *zonder het verkeer van de Duitschers*, dan krijgt men, voor zoverre de statistieken een vergelijking toelaten, den indruk, dat het tourisme in Oostenrijk niet zoo sterk onder de crisis geleden zou hebben als in Zwitserland, indien zich geen politieke invloeden hadden doen gelden.

Opmerkelijk is, dat de verbetering van het toeristenverkeer in Zwitserland in den winter van 1932/33 vergeleken met den daaraan voorafgaanden winter geheel is toe te schrijven aan de toeristen uit *alle* landen van het goudblok, uit Duitschland en Engeland. Laten wij Engeland buiten beschouwing¹⁾, dan hebben dus alleen die landen, welken den gouden standaard voeren, de crisis in het Zwitsersche toeristenverkeer iets verzacht²⁾. Het relatief geringe verschil in prijsniveau tusschen deze landen is hiervan de oorzaak. Dit blijkt zeer duidelijk uit de uitzonderlijke positie van Frankrijk in het Zwitsersche tourisme. Dit is het eenige land, waaruit in 1932 meer toeristen naar Zwitserland gingen dan in 1930.

Doch niet alleen in Zwitserland, ook in Oostenrijk is het toeristenverkeer van Franschen in de laatste jaren, met uitzondering van dat van Nederlanders, meer vooruitgegaan dan van één enkel ander land. Helaas beschikken wij niet over andere statistieken. Want waarschijnlijk zal het verschijnsel van een toenemende buitenlandsche reislust van Franschen zich ook in het toeristenverkeer met enkele andere landen (bijv. met Engeland) weerspiegelen. Indien dit verschijnsel dus algemeen is, dan zien wij op dit gebied een opmerkelijke overeenkomst tusschen Frankrijk en Nederland.

In beide landen ondervindt de hotelindustrie de nadeelige gevolgen van het geringe bezoek van buitenlanders en klaagt men er over, dat zooveel inwoners een reis naar het buitenland prefereeren boven een reis in eigen land. Waar ligt echter de oorzaak? Deze ligt voor een belangrijk deel in het hooge prijsniveau in beide landen ten opzichte van dat van vele andere landen. Typeerend voor beide landen is ook het z.g. spaarders-element, hetgeen beteekent, dat verschillende categorieën van personen een slechts weinig gedaald reëel inkomen genieten — hetzelfde geldt voor verschillende andere groepen —, waarmede men in het buitenland veel meer kan doen dan in eigen land.³⁾

Vandaar o.a. de trek van vele Nederlanders naar goedkope landen, hetgeen bijv. zeer duidelijk te zien is uit het toenemende bezoek van Nederlanders aan Oostenrijk⁴⁾. Dit land heeft zeer goed beseft, welke mogelijkheden in Nederland voor het aantrekken van toeristen lagen. Want behalve de lage prijzen, is het toenemende bezoek van Nederlanders aan Oostenrijk ook te verklaren uit de propaganda, die hier gevoerd is. Daarnaast heeft ook het goed geor-

¹⁾ Het toeristenverkeer van Engelschen in Zwitserland was na de depreciatie van het Pond catastrophaal gedaald (met 80 pCt.), mede als een gevolg van de propaganda om de vacantie in eigen land door te brengen, een propaganda, die inderdaad een succes is geworden. Daarom is de stijging van het aantal Engelsche toeristen in Zwitserland in den winter van 1932/33 als een verbetering op een al te sterke reactie te beschouwen. Vergeleken met 1930/31 is de achteruitgang nog buitengewoon aanzienlijk.

²⁾ De statistieken over het afgelopen jaar en die over 1934 zullen wellicht een verbetering van het Deutsche tourisme in Zwitserland toonen. Daar dit gedeeltelijk een gevolg is van politieke factoren, kunnen deze gegevens voor de beschouwing van dit vraagstuk niet in aanmerking komen.

³⁾ In de periode, waarover de statistieken loopen, was de kapitaalrente in beide landen nog slechts weinig gedaald.

⁴⁾ Naast Franschen en Nederlanders, is in 1932/33 vergeleken met 1931/32 ook het aantal Hongaren en Scandinaviërs toegenomen. Men vergelijke verder het stabiele toeristenverkeer van Zwitsers in Oostenrijk, met het sterk gedaalde aantal Oostenrijkers, dat Zwitserland bezoekt!

ganiseerde onderwijs in skiën het bezoek aan de wintersportplaatsen aangemoedigd, zulks ten nadeele van Zwitserland, welk land thans ook begonnen is met een verbetering van de organisatie van dit onderwijs.

Uit de bovenstaande gegevens valt ook voor ons land leering te trekken. Het is namelijk niet geheel gerechtvaardigd, de Nederlandsche hotelindustrie er een verwijt van te maken, dat zij niet in meerdere mate de buitenlanders aantrekt en de Nederlanders ertoe aanspoort de vacantie in eigen land door te brengen. Er zijn op het oogenblik factoren, die buiten haar macht liggen en die een grooten invloed op het tourisme hebben.⁴⁾ Zoolang het prijsniveau in Nederland zoo hoog blijft, behoeft men zich geen groote illusies te maken voor een geweldig uitbreidend toeristenverkeer.

Daarom is het toe te juichen, dat de Nederlandsche Reisvereniging het initiatief heeft genomen tot het organiseren van een Nederlandsche Reisweek, die van 20—27 Augustus zal worden gehouden. Want een eenigszins aanzienlijke verlaging van reis- en verblijfkosten in ons land zal het tourisme zonder twijfel kunnen aanmoedigen.

Hiermede willen wij niet zeggen, dat het hooge prijsniveau hier te lande de eenige oorzaak is van den ongunstigen toestand in onze hotelindustrie. Degene, die op dit gebied geen vreemdeling is, weet zeer goed, dat er nog veel voor verbetering vatbaar is.²⁾ Twee punten vragen echter nog speciale aandacht.

Allereerst rijst de vraag, of wij in het buitenland niet meer reclame zouden kunnen maken voor een of anderen Hollandschen tak voor sport (bijv. watersport) of voor een Hollandsche specialiteit, die buitenlanders zouden kunnen aanlokken, zooals de Rijn in Duitschland, de bergen in Zwitserland en de wintersport ons tot een bezoek verleiden. Doch belangrijker is nog de reclame voor ons land op zichzelf beschouwd. Ook in dit opzicht kunnen wij van het buitenland leeren. Wij weten niet, in hoeverre in het buitenland op groote schaal door verschillende instanties in Nederland collectief reclame wordt gemaakt en zouden daarom op een speciaal geval de aandacht willen vestigen.

Doeltreffende reclame is onder de huidige omstandigheden slechts daar te maken, waar het prijsniveau hooger of ongeveer gelijk is aan dat van ons land. De mogelijkheden hiervoor zijn thans zeer beperkt. Feitelijk komen slechts twee landen in aanmerking, nl. Frankrijk en Zwitserland. En voor zoverre wij kunnen beoordeelen, biedt Frankrijk nog de beste kansen. De bovenstaande statistieken leiden ook tot een dergelijke conclusie.

Wij beseffen zeer goed, dat de hotelindustrie en het verkeerswezen hier te lande moeilijk het geld voor een dergelijke collectieve reclame kunnen bijeenbrengen. Ligt het echter niet op den weg van de Regeering hier de behulpzame hand te bieden? De regeeringsmaatregelen hebben er immers mede toe geleid, dat de Nederlanders, die zich dat veroorloven kunnen, naar goedkope streken in het buitenland gaan en dat vele buitenlanders ons land mijden. Een dergelijke steun past bovendien geheel in de regeeringspolitiek, omdat vele andere industrieën reeds compensatie krijgen voor den prijsverhoogenden invloed van den landbouwsteun.³⁾ Een gedeelte van het bedrag, dat voor propaganda benodigd is, zou dan ook, indien zulks mogelijk is, uit het Landbouwcrisisfonds genomen kunnen worden.

v. d. V.

¹⁾ Wij denken hierbij ook aan de Deutsche deviezenmaatregelen, die de hotelindustrie in Nederland veel ernstiger treffen dan die in Zwitserland.

²⁾ In de rubriek Toerisme van de „Haagsche Post” is zeer terecht aan dit vraagstuk herhaaldelijk aandacht besteed.

³⁾ Om misverstand te voorkomen, wijzen wij er nog op, dat het hooge prijsniveau in Nederland niet alleen aan den Landbouwsteun is toe te schrijven.

DE WERELDHANDEL IN 1933.

Het afgelopen jaar is, wat de internationale handelsbeweging betreft, in zoverre van betekenis geweest, dat volgens de voorloopige gegevens in de jongste publicatie van den Volkenbond¹⁾, de daling in het volumen van den wereldhandel tot staan is gekomen. Daarentegen is de waarde van den wereldhandel nog met ongeveer 11 pCt. afgenomen, waardoor zij thans 65 pCt. lager is dan in 1929. Het volgende staatje laat dit duidelijk zien.

Wereldhandel.

Waarde in miljoen goud \$	1929	1930	1931	1932	1933
Invoer	35.601	29.087	20.818	13.996	12.485
Uitvoer	33.040	26.495	18.908	12.902	11.694

Totaal	68.641	55.582	39.726	26.898	24.179
--------	--------	--------	--------	--------	--------

Indexcijfers v. d. waarde

Invoer	100	81.7	58.5	39.3	35.1
Uitvoer	100	80.2	57.2	39.0	35.4

Totaal	100	81.0	57.9	39.2	35.2
--------	-----	------	------	------	------

Beweging van prijzen en volumen (totaal van in- en uitvoer)

Prijzen (in goud)	100	87	67.5	53	47
Prijzen (in £ Sterling)	100	87	72	74	69
Volumen	100	93	86	74	75

De totale waarde van den wereldhandel in 1933 bedraagt dus iets meer dan 35 pCt. van die in 1929. Deze catastrophale daling is voornamelijk een gevolg van de groote prijsdaling (met 53 pCt.), in mindere mate van de vermindering van het volumen van den wereldhandel (met 25 pCt.). Vergelijkt men de prijsdaling in goud met die in Pond Sterling sedert 1931, dan is er voor het laatste een veel grootere stabiliteit op te merken. In elk geval is het verheugend, dat het tempo van prijsdaling in 1933 is verminderd.

De ontwikkeling van de prijzen is in 1933 echter niet uniform geweest. De prijzen van fabricaten zijn namelijk in 1933 t.o.v. 1932 sterker gedaald (met 12 à 13 pCt.) dan die van grondstoffen (8 à 9 pCt.) en die van voedingsmiddelen (11 à 12 pCt.).

Indexcijfers van prijzen (in goud) van enkele groepen van producten.

	Voedingsmiddelen	Grond- en hulpstoffen	Fabricaten
1929 ..	100	100	100
1932 ..	51.5	45.5	64
1933 ..	45.5	41.5	56

De verbetering in de prijsverhoudingen tusschen fabricaten enerzijds en voedingsmiddelen en grondstoffen anderzijds, is een belangrijk symptoom voor een verbetering van de internationale conjunctuur. Voor zoverre wij kunnen nagaan, heeft deze verbetering zich ook in de eerste helft van 1934 voortgezet. Het is echter niet zeker of deze gunstige ontwikkeling zal aanhouden in verband met de prijsdaling in Duitsland en de dalende conjunctuur in de Vereenigde Staten en Engeland. Daar staat echter weder tegenover, dat de graanprijzen zich de laatste weken sterk in opwaartsche richting bewegen.

Het is mogelijk, dat de droogte in verschillende landbouwgebieden ook een verandering in den internationalen handel van granen zal teweegbrengen. In 1933 is het volumen van voedingsmiddelen in den internationalen handel t.o.v. 1932 gedaald met 8 pCt., dat van grondstoffen is, in verband met de conjunctuurverbetering in verschillende industrielanden, daarentegen gestegen met 8 pCt.

De daling van de internationale handelsbeweging van voedingsmiddelen is voor een belangrijk deel het gevolg van de afsluitingspolitiek van de invoerlanden. De sprekendste voorbeelden hiervan zijn tarwe en suiker. In welke mate de uitvoer van het eerstgenoemde product onder de maatregelen tot bescherming van den Landbouw lijdt, moge uit het volgende blijken.

¹⁾ Aperçu Général du Commerce Mondial 1933. (Société des Nations-Geneve 1934).

Netto-invoer van tarwe in duizend tonnen.

	Gemiddelde 1924-1928	1932	1933
Duitschland	1.999	537	58
Frankrijk	1.247	1.350	188
Italië	2.241	885	325
Polen	174	— 68 ¹⁾	— 19 ¹⁾
Zweden	226	171	53
Tsjecho-Slowakije	576	358	294

¹⁾ Netto-uitvoer.

In al deze landen is de productie van tarwe in de laatste jaren, evenals trouwens in ons land, sterk uitgebreid. Het is van belang er op te wijzen, dat het vraagstuk van den tarwe-uitvoer gradueel verschilt van dat van den boteruitvoer. Want hoewel ons land sterk getroffen is door de boterpolitiek van Duitschland, is de werelduitvoer van boter, in tegenstelling met dien van tarwe, gestegen, indien men althans het jaar 1931 buiten beschouwing laat.

Het vraagstuk van den invloed van monetaire maatregelen op de internationale handelsbeweging wordt in de publicatie van den Volkenbond eveneens besproken. Hoewel de Volkenbond dit onderzoek tot enkele groote lijnen heeft beperkt, wordt toch een nieuw licht op dit probleem geworpen. Het blijkt dan, dat de gezamenlijke uitvoer van de goudlanden¹⁾ in procenten van den wereldhandel gestegen is van 35 pCt. in den herfst van 1929 tot bijna 45 pCt. in September en October 1931, maar daarop gedaald is tot 38 à 40 pCt. De uitvoer van de „Sterling-groep”²⁾ toont een tegenovergestelde beweging; hij daalt van ongeveer 30 pCt. in het 3de kwartaal van 1929 tot een minimum van 26 pCt. in October 1931 en stijgt daarna tot ongeveer 32 pCt.

Dit verschijnsel wijst, aldus genoemde publicatie, niet op een nieuwe wanverhouding in de internationale handelsbeweging sedert 1931, maar veeleer op een verbetering van een wanverhouding, die in de eerste jaren van de crisis heeft bestaan. Een vroeger onderzoek van den Volkenbond heeft namelijk vastgesteld, dat in 1931 en het begin van 1932 de verhouding tusschen de prijzen van onbewerkte producten en fabricaten, die zich gedurende eenige jaren ten gunste van de laatsten hadden bewogen, min of meer tot staan was gekomen, hoewel de prijzen van beide groepen nog bleven dalen. Aan de ongunstige ontwikkeling van den internationalen ruilvoet van de landen, die voornamelijk grondstoffen en voedingsmiddelen uitvoeren, was hiermede een eind gekomen. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat de depreciatie van het Pond tot dit resultaat heeft bijgedragen, daar zij de goudprijzen van de uit Engeland geëxporteerde fabricaten verlaagde.

De landen, die bij het begin van de crisis, hun toevlucht hadden genomen tot depreciatie, waren alle producenten van voedingsmiddelen en grondstoffen en de depreciatie van het Pond hangt zeker samen met het feit, dat de Engelsche exportindustrie afhankelijk was van afzet in die landen. Deze depreciatie heeft op haar beurt de valuta's van een aantal andere landen, zooals de Scandinavische landen, meegesleept, die wat hun uitvoeren betreft, weer van Engeland afhankelijk waren. De uitvoer van de Ver. Staten, die eveneens afhankelijk is van de landen, die voedingsmiddelen en grondstoffen produceeren, is zeer sterk gedaald, zoolang de Dollar op het goudpeil bleef gehandhaafd.

De goudlanden — en vooral de industrielanden op het Europeesche Continent — hangen voor een belangrijk deel van hun onderlingen ruil af. In het algemeen is dus een verdeling van goudlanden en niet-goudlanden, een verdeling in landen naar hun

¹⁾ Duitschland, Frankrijk, Nederland, België, Italië, Tsj.-Slowakije en Zwitserland.

²⁾ Engeland, Canada, Indië, Australië, Denemarken, Zweden, Malakka, Ierland, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Egypte, Finland, Ceylon, Portugal en Palestina.

onderlinge afhankelijkheid op het gebied van den uitvoer.

Deze conclusie wordt bevestigd door een studie over de recente veranderingen, die hebben plaats gevonden in de geografische verdeling van den handel tusschen landen, die tot de genoemde groepen behoren. De uitbreiding van den uitvoer uit niet-goudlanden schijnt voornamelijk toe te schrijven te zijn aan den ruil, die tusschen hen heeft plaats gevonden. Dat de goudlanden een groot gedeelte van hun uitvoerproducten aan elkaar verkoopen, is een gevolg van het feit, dat de concurrentie in de niet-goudlanden moeilijker voor hen is geworden.

Dit verschijnsel wordt bevestigd door de volgende cijfers, aangevende de waarde van goederen, die vijf goudlanden — Duitschland, Frankrijk, Nederland, België en Zwitserland — van elkaar betrekken in procenten van den totalen in- en uitvoer, vergeleken met de overeenkomstige gegevens voor zes niet-goudlanden (Engeland, Canada, Indië, Australië, Zweden en Japan).

	Invoer			Uitvoer		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Handel tusschen 5 goudlanden	33.1	31.2	30.3	33.8	36.3	37.6
„ „ 6 niet-goudl.	25.1	29.7	32.0	30.2	33.9	35.1

Het feit, dat de goudlanden aan elkaar een grooter gedeelte van hun goederen verkoopen, doch dat zij in mindere mate goederen uit elkaar's landen importeerden, bewijst, dat sedert 1931 de totale invoer zich beter gehandhaafd heeft dan de totale uitvoer. Dit wordt bevestigd door het aandeel (in procenten) van 21 landen (wier valuta-pariteit gelijk of bijna gelijk was aan die in 1929), in den totalen in- en uitvoer van de wereld.

	1929	1931	1933
Invoer	32.9	36.0	37.6
Uitvoer	31.4	37.4	35.3

AANTEKENINGEN.

Tusschen twee vuren.

De positie van Nederland in het internationale handels- en betalingsverkeer is in den laatsten tijd niet bepaald rooskleurig. Nadat einde Juli de onderhandelingen met Engeland over het afsluiten van een handelsverdrag waren mislukt, zijn de moeilijkheden over de regeling van het betalingsverkeer met Duitschland, voortvloeiende uit het goederenverkeer, op het oogenblik buitengewoon groot. De Nederlandse delegatie, die reeds eenigen tijd in Duitschland vertoeft, schijnt, op het oogenblik, dat wij dit schrijven, nog geen positief resultaat te hebben bereikt.¹⁾ Hoe de onderhandelingen ook mogen verlopen, zeker is in elk geval, dat onze exportindustrie, vergeleken met den toestand van eenigen tijd geleden, er door benadeeld zal worden.

De mislukking van de onderhandelingen met Engeland heeft gelukkig niet tot een handelspolitieken oorlog geleid. Dit gevaar heeft onze delegatie kunnen afwenden. De toestand in de handelsbetrekkingen tusschen beide landen is thans zoo, dat zowel Engeland als wij vrijheid van handelen hebben. Intusschen heeft ons land van deze vrijheid reeds gebruik gemaakt door de invoering van de contingentteering van steenkolen, die de Engelsche kolenindustrie niet onaanzienlijk treft. Aan den anderen kant is het te verwachten, dat Engeland eerlang ook weer maatregelen zal nemen, die onzen Landbouw zullen schaden.

Want hoewel beide partijen zijn overeengekomen, om elkaar niet opzettelijk te benadeelen, is de agrarische politiek van Engeland niet te vereenigen met de belangen van onzen export. Op dit punt moest zich een bijna onoverkomelijke moeilijkheid voordoen. Zoo

¹⁾ Voor een uiteenzetting van de kwestie, waar het hier om gaat, verwijzen wij naar het artikel van den heer Klaasse, dat elders in dit nummer is opgenomen.

zijn op het oogenblik de betrekkingen met onze grootste afnemers, die in 1933 tezamen nog bijna 40 pCt. van onzen uitvoer (naar de waarde) betroffen, ongunstiger dan zij ooit zijn geweest. Met reden kan men dan ook de handelspolitieke situatie van Nederland typeeren met de woorden, die hierboven als opschrift zijn gebruikt.

Gezaren van inflatie in de Vereenigde Staten.

De proclamatie, die President Roosevelt aan het einde van de vorige week heeft uitgevaardigd inzake den aankoop van zilver tegen een prijs van 50 \$ cents, heeft opnieuw het vraagstuk van inflatie in het middelpunt van de belangstelling geplaatst. Wij meenen, dat de vrees voor inflatie voorschands ongegrond is. Indien President Roosevelt tot inflatie wil overgaan, zijn er wel andere middelen dan een maatregel tot aankoop van zilver. De gevaren van inflatie schuilen niet in de eerste plaats in de monetaire maatregelen, doch veeleer in de credietsituatie.

Volgens recente berekeningen bedraagt de surplusreserve in de Vereenigde Staten thans \$ 1.7 milliard. Bij dit cijfer moet nog worden gevoegd het bedrag aan opgepote geldmiddelen ad \$ 1.5 milliard en \$ 0.6 milliard aan betaalmiddelen, welke de National Banks krachtens de wet in omloop mogen brengen. Zoodoende bedraagt de geheele reserve, welke voor credietverleening beschikbaar is, bijna \$ 4 milliard.

Volgens een raming van Gouverneur Black van den Federal Reserve Board kan dit bedrag voor credietdoeleinden, vertien- of vervijftienvoudigd worden. Er bestaat derhalve de mogelijkheid van een credietinflatie van 40 tot 60 milliard Dollar. Het is duidelijk, dat een bedrag van één of twee millioen Dollar, hetwelk voor zilveraankopen uitgegeven zou kunnen worden, daarbij in het niet zinkt.

Prof. Moley, een van de vroegere raadgevers van President Roosevelt, heeft reeds een half jaar geleden gewezen op de noodzakelijkheid van een gecentraliseerd toezicht op het crediet van de zijde van de regeering, niet omdat hij meende, dat de regeering een dergelijke controle zou aanwenden om credietinflatie te veroorzaken, doch omdat bij een herstel van de conjunctuur het gevaar bestaat, dat de particuliere controle over het crediet, op dezelfde kortzichtige wijze als in 1928 en 1929, een gevaarlijke „boom” zou veroorzaken.

Volgens Prof. Moley is er slechts één instantie, die een dergelijke controle kan uitoefenen, nl. de regeering. In de laatste Congresperiode werd reeds een poging in die richting ondernomen, doch de bevoegdheden, die het verleende, waren niet duidelijk en de verantwoordelijkheid, zooals deze thans bestaat, is niet voldoende gecentraliseerd.

Er zijn reeds geruchten geweest, dat in de Vereenigde Staten het stelsel van één centrale bankinstelling zal worden ingevoerd. Met het oog op de groote credietmogelijkheden en de gevaren, die hiermede verbonden zijn, lijkt het waarschijnlijk, dat op het gebied van het geld-, crediet- en bankwezen nog verschillende maatregelen te verwachten zijn.

Blijvende expansie van de industrie in Japan.

Het *Mitsubishi Economic Research Bureau* te Tokyo geeft in zijn „Monthly Circular” van Juli 1934 de volgende cijfers, die alle betrekking hebben op de eerste vijf maanden van het jaar (alle cijfers in duizendtallen).

	Uitvoer van Japan in Yens.		
	naar Ned.-Indië	naar Nederland	
1934 ..	819.784	60.512	10.082
1933 ..	667.184	53.661	5.205
1932 ..	448.000		

Bij de beschouwing van deze cijfers dient men er rekening mede te houden, dat de Yen t.o.v. den Gulden in de eerste vijf maanden van 1934 t.o.v. dezelfde periode van 1933 intusschen met ongeveer 10 pCt. is gedeprimeerd. Niettemin getuigen deze cijfers van een verdergaande expansie op de wereldmarkt; vooral de stijging van den uitvoer naar Nederland is zeer opmerkelijk. Hieronder laten wij nog de uitvoer van enkele afzonderlijke groepen volgen.

Katoentjes.

1934 ..	1.043.154 square yards	190.653 yen
1933 ..	856.051 " "	153.166 "

waarvan naar

Ned.-Indië 1934 ..	189.030 square yards	34.251 yen
1933 ..	151.648 " "	28.429 "

Tricotages.

1934	7.214 dozijn	18.713 yen
1933	6.074 " "	14.704 "
1932	4.356 " "	7.931 "

waarvan naar

Ned.-Indië 1934	591 dozijn	1.383 yen
1933	584 " "	1.422 "
1932	286 " "	547 "

Aardewerk

	Totaal	naar Ned.-Indië
1934	13.807 yen	1.185 yen
1933	12.295 " "	1.259 " "
1932	6.809 " "	584 " "

Ijzer- en staalwaren

	Totaal	naar Ned.-Indië
1934	13.204 yen	1.942 yen
1933	8.636 " "	1.132 " "
1932	3.912 " "	465 " "

Speelgoed

	Totaal	naar Ned.-Indië
1934	11.366 yen	633 yen
1933	10.092 " "	557 " "
1932	4.216 " "	186 " "

Invoer in Japan.

	Totaal	uit Ned.-Indië
1934	957.004 yen	26.141 yen
1933	879.331 " "	21.631 " "
1932	704.900 " "	

Hout

	Totaal	uit Ned.-Indië
1934	15.674 yen	873 yen
1933	17.602 " "	672 " "
1932	15.525 " "	313 " "

Ruwe rubber

	Totaal	uit Ned.-Indië
1934	486 pic. 18.027 yen	117 pic. 4.793 yen
1933	564 " 11.263 " "	135 " 2.819 " "

Koffievernietiging in Brazilië.

Volgens officieele opgave van den Nationalen Koffie-Raad in Brazilië, werden vanaf het begin in Januari 1931 tot 31 Juli 1934 vernietigd 29.935.000 balen. Tot 30 Juni 1934 bedroeg dit cijfer 29.141.000 balen. In de maand Juli werden dus 794.000 balen vernietigd.

Rotterdam, 7 Augustus 1934.

Koffie-statistiek over Juli 1934.

De dezer dagen verschenen Statistiek van de Firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in Juli de aanvoer geweest is als volgt:

	1934	1933	1932
	bn.	bn.	bn.
in Europa	923.000	892.000	625.000
„ Ver. Staten van Amerika	771.000	879.000	638.000
Totaal.....	1.694.000	1.771.000	1.263.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zeven maanden van het jaar bedroegen 14.774.000 balen tegen 13.439.000 balen in 1933 en 13.492.000 balen in 1932.

De Afleveringen in Juli waren:

	1934	1933	1932
	bn.	bn.	bn.
in Europa	781.000	851.000	781.000
„ Ver. Staten van Amerika	701.000	930.000	875.000
Totaal.....	1.482.000	1.781.000	1.656.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste zeven maanden van het jaar waren 13.628.000 balen tegen 13.098.000 balen in 1933 en 13.394.000 balen in 1932.

De zichtbare voorraad was op 1 Augustus in Europa 3.323.000 balen tegen 3.181.000 balen op 1 Juli. In Amerika bedroeg hij 956.000 balen tegen 886.000 balen op 1 Juli. In Europa en in Amerika tezamen was de zichtbare voorraad dus op 1 Augustus 4.279.000 balen tegen 4.067.000 balen op 1 Juli. Hij bedroeg op 1 Augustus 1933 — 3.076.000 balen en op 1 Augustus 1932 — 4.152.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Augustus 8.475.000 balen tegen 8.523.000 balen op 1 Juli en 6.699.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 Augustus nog niet bekend is, doch die op 1 Juli bedroegen 5.432.000 balen en op 1 Augustus 1933 — 13.575.000 balen).

Rotterdam, 6 Augustus 1934.

INGEZONDEN STUKKEN.**CRITISCHE BESCHOUWINGEN TEN AANZIEN VAN DE BEOORDEELING VAN DE CONJUNCTUUR IN NEDERLAND.**

De Heer W. J. van de Woestijne schrijft ons:

De methode, welke in het Economisch-Statistisch Kwartaalbericht gevolgd is, bestaat in het indeelen van de landen in z.g. goudlanden en niet-goudlanden. Het algemeene resultaat van het onderzoek is, dat de positie van de niet-goudlanden beter is dan van de goudlanden. De conclusie, welke zich bij den lezer opdringt, is daarom, dat de Nederlandsche monetaire politiek ongunstige gevolgen heeft gehad; een verdere naar voren komende gedachte, aansluitend bij de vorige is dan, dat het gewenscht kan zijn, dat Nederland de tot dusver gevolgde politiek laat varen en zich aansluit bij de z.g. „Sterling-club”.

De groote economische belangen, welke aan een verandering van de geldpolitiek verbonden zijn, maken een ernstig onderzoek naar de beteekenis van het hier geproduceerde cijfermateriaal gewenscht; de zeer suggestieve wijze, waarop cijfers en conclusie worden voorgedragen, maakt ook uit het oogpunt van economische politiek een critisch onderzoek noodzakelijk.

Industrieële productie (Kwartaalbericht blz. 658). Gegeven worden de volgende productie-indices.

Oct./Maart	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34
Nederland ...	100.0	81.0	71.2	68.7	70.6
België	100.0	81.7	75.3	72.6	72.0
Frankrijk ...	100.0	93.7	75.5	69.9	74.1
Italië	100.0	90.8	84.4	80.7	84.4
Engeland	100.0	79.2	81.0	78.1	89.0
Zweden	100.0	85.8	62.4	61.7	71.6
Ver. Staten .	100.0	78.7	63.9	57.4	72.2
Duitschland .	100.0	75.0	60.9	65.0	80.4
Japan	—	—	100.0	118.5	133.3

De redactie komt tot de volgende conclusie:

„Hieruit blijkt, dat voor de goudlanden, vooral Nederland, de productie-indices der laatste kolom over het algemeen ongunstiger zijn dan voor de niet-goudlanden. Neemt men als basis van vergelijking de periode, waarin voor ieder land het laagste punt bereikt is, dan geeft België het ongunstigste beeld te zien, gevolgd door Nederland, waar het herstel slechts van beperkten omvang is gebleven en in elk geval kleiner was dan in de andere goudlanden, Frankrijk en Italië. Doch het herstel in deze landen is weer veel kleiner geweest dan in de niet-goudlanden.”

Erkend kan worden, dat de verbetering in de laatste periode grooter is voor de z.g. niet-goudlanden dan voor de goudlanden. Mijn bezwaar tegen deze methode om cijfers te interpreteren is evenwel het incidenteele karakter van het onderzoek. Indien de

conjunctuur in twee landen gelijk verloopt, met een verschil in fase b.v. van een jaar, dan zal men in de keerpunten het hier geconstateerde verschijnsel waarnemen, zonder dat men daarom gerechtigd is van een verschil in conjuncturele ontwikkeling te spreken. Zulk een fase-verschil tusschen Nederland en Engeland is niet alleen mogelijk, maar zelfs waarschijnlijk. Nu kan men natuurlijk zeggen, dat de niet-goudlanden een fase voor zijn, omdat zij het goud hebben losgelaten, maar met minstens evenveel recht kan men het causale verband anders stellen: omdat zij in de depressie een fase voor waren, moesten zij den gouden standaard verlaten. Ook dit keer blijkt de statistiek geen inzicht te kunnen geven in den causalen samenhang der verschijnselen.

Het is onjuist om te zeggen, dat de productie-indices over het algemeen in de goudlanden thans ongunstiger zijn dan in de niet-goudlanden. Wij schakelen Duitsland en Japan uit, omdat de economische structuur daar te sterk afwijkt. Van de twee landen met de hoogste index behoort er één tot de goudlanden en één tot de niet-goudlanden. Van de vier landen met de hoogste indices behooren er twee tot de goudlanden en twee tot de niet-goudlanden, terwijl van de zes hoogste indices er precies drie bij elke categorie behooren. Het inderdaad lage cijfer voor Nederland blijft dan nog over, maar dat is ook feitelijk geen productie-index doch een index voor grondstoffeninvoer. Een vervanging van buitenlandse grondstoffen door binnenlandsche teekent zich op die wijze als een vermindering der binnenlandsche productie af inplaats van als een vermeerdering. Wel een bewijs hoe gevaarlijk dit indexcijfer in het gebruik is. Wij mogen waarschijnlijk aannemen, dat dit cijfer voor het hier gebruikte doel te laag is.

Werkloosheid.

Ook hier is het gunstige beeld voor de niet-goudlanden tenminste voor een deel ontstaan door faseverschil gecombineerd met een gelukkige keuze van de basis-periode. Dat zulk een faseverschil bestaat, blijkt onmiddellijk indien wij het niet gereduceerde Nederlandsche indexcijfer der werkloosheid met de totalen der Engelsche werklozenstatistiek vergelijken.

	Nederland %	Engeland 1000 tallen
1929	5.9	1.263
1930	7.8	1.991
1931	14.7	2.717
1932	25.3	2.828
1933	26.8	2.567

Het jaar 1931 voor Engeland correspondeert blijkbaar met 1932 voor Nederland. In die jaren bereikt de werkloosheid de crishoogte. Door nu den winter van 1931/32 tot basisperiode te maken, een tijd dus waarin de Engelsche cijfers bijna hun top bereikt hadden, wordt het beeld wel sterk geflatteerd ten gunste van de niet-goudlanden.

Prijzen- en handelsbeweging.

De redactie van het Kwartaalbericht schrijft: „De goudlanden zijn er nog steeds niet in geslaagd het vraagstuk van de wanverhouding tusschen prijzen en productiekosten op te lossen.” Dit beteekent, dat voor de industrie nog geen rendabele basis gevonden is. In zijn algemeenheid moet dit helaas worden toegegeven, maar ook in de niet-goudlanden is men aan een algemeen rendabele industrie, dus het einde van de depressie nog niet toe. Of men er in de goudlanden verder van af is, kan zoo zonder meer niet uitgemaakt worden. Algemeene cijferreeksen van groot- of kleinhandelsprijzen zeggen weinig. De kosten van het levensonderhoud staan slechts in verwijderd verband met het algemeene loonpeil en practisch in geen verband tot den prijs van de arbeidskracht met inbegrip van de sociale kosten en rekening houdend met verschillen in productiviteit, welke laatsten dikwijls

in de internationale concurrentie beslissend zijn. Er ontbreken dan ook verschillende schakels in een beoog, dat na een analyse van de kosten van het levensonderhoud overgaat op de „Handelsbeweging” en daarbij onmiddellijk concludeert: „Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat de goudlanden den concurrentiestrijd op de wereldmarkt niet meer konden volhouden en langzamerhand terrein verliezen...” De geproduceerde indexcijfers geven weer voor Nederland een hoogst ongunstig, voor Engeland een zeer gunstig beeld. Wij kunnen wel zeggen, dat dit geheel op rekening van de methode gesteld kan worden. Om de verschillen in den aard der uitgevoerde goederen zooveel mogelijk te verminderen¹⁾ en de gevaarlijke indexcijfers te vermijden, geven wij hieronder de gemiddelde maandelijksche cijfers voor den uitvoer van fabriekaten.

	Nederland in mill. Guldens	Engeland in mill. £
1925	52	51.4
1926	52	44.8
1927	58	47.0
1928	67	48.3
1929	72	47.8
1930	62	36.6
1931	45	24.2
1932	28	23.0
1933	25	23.4

Alles hangt hier van de keuze van het basisjaar af. (Men vergelijkte maar even het resultaat met 1925 of 1931 gelijk 100). In het Kwartaalbericht wordt als basisperiode gebruikt Oct/Maart 1931/32, dus een periode, waarin de Engelsche uitvoer bijna op een minimum stond.

Voor al in een tijd, waarin men door overheidsmaatregelen, zooals bescherming en contingentieering, de buitenlandsche concurrentie tracht tegen te gaan, kan men moeilijk in de cijfers betreffende den uitvoer een maatstaf zien voor de „Concurrentiekracht” der landen. Waarschijnlijk de eenige methode, die geen al te foutieve resultaten geeft, is dan een vergelijking in die gevallen, waarin feitelijke concurrentie mogelijk is. Nu is het weliswaar een nationale eigenschap, om alles wat uit het eigen land komt als zwak af te keuren, maar het komt mij voor, dat een werkelijke objectieve beschouwing van de feiten geenszins tot het pessimistische geluid van het Kwartaalbericht aanleiding behoeft te geven.

Een typische uitvoerindustrie is die van Philips. Voor dat bedrijvencomplex schijnt de „wanverhouding tusschen prijzen en productiekosten” te zijn opgelost. Het rendeert tenminste. Ondanks gouden standaard, hooge kosten van levensonderhoud etc. kon de Nederlandsche steenkolenindustrie zich internationaal handhaven, en eerst midden 1934 kwam een contingentieeringsbesluit. Natuurlijk ondervond men moeilijkheden, maar ondanks het loslaten van den gouden standaard bleven vele Engelsche mijnen verliesgevend. Zoo ergens dan wordt hier door deze industrie de betekenis van de arbeidsproductiviteit bewezen om overigens groote weerstanden te overwinnen. In de metaalindustrie ondervindt men natuurlijk ook in hooge mate de moeilijkheden, maar, als wij zien, dat in 1933 in ons land een order werd geplaatst om voor Engelsche rekening drie 12.000 ton tankers te bouwen, dan vraagt men zich af, of inderdaad de wanverhouding tusschen prijzen en productiekosten hier groter is dan in Engeland. Dezelfde vraag komt op bij het vernemen, dat de Nederlandsche machine-industrie in 1933 belangrijke orders boekte voor de levering van werktuigen voor suikerfabrieken in Britsch-Indië.

Kapitaalmarkt.

Het duidelijkst blijken de gevaren van de in het Kwartaalbericht toegepaste methode wel bij de ge-

¹⁾ Nederland voert in verhouding tot Engeland veel tuinbouwproducten uit.

produceerde indexcijfers van de koersen van obligaties. Ook daarvoor heeft men als basisperiode gebruikt Oct./Mrt. 1931/32. Maar dat was juist de periode waarin de koersen van de niet-goudlanden tengevolge van zekere monetaire gebeurtenissen exceptioneel laag waren. Vooral in Zweden was dat het geval. Juist omdat indertijd de koersen ongunstig op de monetaire maatregelen gereageerd hebben, is thans het indexcijfer, na het herstel, zeer gunstig. Hoe ongunstiger indertijd de uitwerking was geweest des te mooier is nu het indexcijfer. Op die manier nadert de statistiek te dicht „l'art de grouper les chiffres”. Ons algemeene bezwaar tegen de gevolgde methode is te vinden in de keuze van de basisperiode, die hier voor een objectieve waardeering al bijzonder ongelukkig is. Bovendien meenen wij, dat men bij de verklaring van verschillend verloop van conjunctuurindices van meerdere landen, rekening moet houden met de mogelijkheid van een fase-verschil.⁴⁾

De zeer gunstige indexcijfers van de z.g. niet-goudlanden vinden ten deele hun verklaring in de gebruikte methode en mogen daarom niet zonder meer als een verdediging van de door die landen gevoerde monetaire politiek worden beschouwd.

Naschrift. De bezwaren van den inzender zijn tweërlei:

1. de basisperiode is willekeurig gekozen,
2. wij zouden een verdediging gegeven hebben van de monetaire politiek van de niet-goudlanden.

Om bij dit laatste punt te beginnen, mogen wij er hier nadrukkelijk op wijzen, dat in de Kwartaalberichten het vraagstuk van de monetaire politiek steeds buiten beschouwing is gelaten. Wij hebben alleen de tegenstelling in de ontwikkeling van de conjunctuur in de goud- en niet-goudlanden met feiten bevestigd. Nergens hebben wij ons, op grond van deze feiten, voor het eene of voor het andere stelsel uitgesproken.

Belangrijker is echter, dat de geachte schrijver zich schuldig maakt aan hetzelfde feit, dat hij ons verwijt. Want terwijl hij bij de werkloosheid 1929 als uitgangspunt neemt, wordt bij de handelsbeweging 1925 als basis genomen! Wij zouden den heer v. d. W. hierop willen antwoorden, dat niet de door ons, maar eerder de door hem gevolgde methode dicht „l'art de grouper les chiffres” nadert.

Wij zullen deze uitspraak nader bewijzen.

1. Niet alleen het Nederlandsch Economisch Instituut is op grond van de feiten tot de conclusie gekomen, dat van een conjunctuurverbetering in de goudlanden, in tegenstelling tot de niet-goudlanden, nog geen sprake is, ook een zoo gezaghebbende instantie als het Institut für Konjunkturforschung te Berlijn, dat op het gebied van het conjunctuuronderzoek een internationale bekendheid geniet, komt tot dezelfde uitspraak. In het jongste Vierteljahrsheft van dat Instituut wordt o.a. hierover het volgende opgemerkt:

„Die Unterschiede in der Konjunktur-entwicklung der einzelnen Länder haben sich in den vergangenen Monaten mit wenig Ausnahmen noch verstärkt. Die Weltwirtschaft ist von einem Gleichtakt der nationalen Wirtschaftsentwicklungen weiter entfernt als jemals seit dem Ende des weltwirtschaftlichen Abschwungs Mitte 1932. Dies hängt vor allem damit zusammen, dass die Goldblockländer teils im Interesse der Budgetsanierung teils mit Rücksicht auf ihre internationale Konkurrenzfähigkeit nun einen verschärften Deflationskurs verfolgen; dieser muss zunächst notwendig Produktion und Handel dieser Staaten beeinträchtigen.

Die hierdurch bedingte Differenzierung in der konjunkturellen Entwicklung der Industriestaaten bestimmt weitgehend das gegenwärtige Bild der Weltwirtschaft. Während in den Industrieländern des Goldblocks Rückgangstendenzen vorherrschen, hat sich in fast allen grossen Industriestaaten, die dieser Gruppe nicht angehören, die Belebung fortgesetzt. Nur in den Vereinigten Staaten

⁴⁾ Dus ook bij de cijfers van „De Ned. Conj.” afl. Juni 1934, blz. 2.

scheint die Aufwärtsbewegung neuerdings ins Stocken geraten zu sein.”

Het is dus wel opmerkelijk, dat dit Instituut, dat een zeer speciale methode van onderzoek heeft en dus niet onze basisperiode heeft gebruikt, tot dezelfde gevolgtrekkingen komt.

2. Dr. Stridiron heeft in zijn artikelen over hetzelfde onderwerp¹⁾ als basis het gemiddelde van de periode 1927, 1928 en 1929 gebruikt en komt eveneens tot een markante tegenstelling tusschen goudlanden en niet-goudlanden.

Het blijkt dus, dat bij vergelijking van den huidige stand²⁾ van de conjunctuur zoowel met een periode in de crisis als met een periode vóór de crisis, het beeld voor de goudlanden ongunstig is. Een sterker bewijs lijkt ons overbodig.³⁾

Wat stelt de heer v. d. Woestijne echter tegenover onze cijfers?

In de eerste plaats beperkt de inzender zich tot een vergelijking tusschen Nederland en Engeland, waarbij hij met twee basisperiodes werkt, nl. 1929 voor de werkloosheid en 1925 voor de handelsbeweging. Verder wijst de heer v. d. W. op de onjuiste groepeerings van de cijfers van de kapitaalrente.

Ad 1. Trekt men een vergelijking tusschen Nederland en Engeland vanaf 1925, dan moet men zeer voorzichtig zijn met zijn conclusies. Immers, Englands positie op de wereldmarkt is na den oorlog steeds meer verzwakt; op allerlei gebieden werd dit land, wat zijn industriële export betreft, teruggedrongen. (De cijfers die hierboven zijn afgedrukt, wijzen daarop zeer duidelijk). Volgens verschillende bekende economen in Engeland is dit feit o.a. toe te schrijven aan het herstel van het Pond Sterling in 1925 op zijn vroegere goudpariteit, waardoor het prijzen- en kostenpeil in Engeland t.o.v. dat van de wereldmarkt te hoog was.⁴⁾

Helaas kan men thans niet nagaan, hoe de positie van Engeland geweest zou zijn, indien dit land den gouden standaard zou hebben gehandhaafd. Wij betwijfelen echter, of Engeland dan in de betrekkelijk gunstige positie had verkeerd, waarin het zich nu bevindt.

In tegenstelling met Engeland, is de industriële positie van Nederland op de wereldmarkt in de periode van 1925 t/m. 1929 sterk verbeterd (zie bovenstaande cijfers van den uitvoer van fabricaten). Nederland is in die jaren steeds meer een industrieel en steeds minder een agrarisch land geworden.

¹⁾ Zie E.-S.B. van 14, 21 en 28 Maart jl.

²⁾ Daar de meeste gegevens eerst na maanden beschikbaar zijn, hebben wij niet verder kunnen nagaan dan tot en met Maart jl.

³⁾ Intusschen zijn wij het met den schrijver eens, dat er een faseverschil bestaat tusschen de goudlanden en niet-goudlanden. Het kostenpeil, dat in de niet-goudlanden door de depreciatie met één slag is omlaaggebracht, kan in de goudlanden eerst langzaam dalen. Intusschen is in ons land hiervan nog weinig te merken. Afgezien van de daling van de kosten van levensonderhoud (in goud) in Engeland sedert Sept. 1931 met ongeveer 40 pCt., is de daling in papieren Ponden sedertdien nog grooter geweest dan in ons land. Het is dan ook niet te verwonderen, dat van een herstel nog geen sprake is. Integendeel, de laatst bekende cijfers van de industriële werkloosheid in Nederland zijn nog nooit zoo hoog geweest.

	1930	1931	1932	1933	1934
Maart	7.1	17.1	26.8	30.8	27.7
April	6.0	12.4	24.6	26.7	26.6
Mei	5.9	11.4	25.4	26.2	26.6

Wij kunnen niet begrijpen, hoe de heer v. d. W. ons kan verwijten, dat wij de zaak te pessimistisch zien. Laten wij liever erkennen, dat tot dusverre de meest pessimistische verwachtingen beschaamd zijn geworden.

⁴⁾ Hoewel wij daarop niet verder kunnen ingaan, willen wij er toch op wijzen, dat ons land zich op het oogenblik eenigszins in dezelfde positie bevindt.

den. ¹⁾ Een vergelijking met 1925 als basis gaat, met het oog op het verschil in de industriële structuur van beide landen op bedenkelijke wijze het „l'art de grouper les chiffres" naderen.

Daarom is een basis als 1929 beter, hoewel ook deze niet ideaal is. Dan wordt dus het beeld van den uitvoer van fabricaten:

	Nederland		Engeland		Index- v. d. prijzen v. fabricaten*)	
	in mill. Gld.	Indexcijfers	in mill. £	Index- cijfers	v. d. prijzen	v. fabricaten*)
1929 . 72	100	100	478	100	100	100
1932 . 28	39	230	230	48.0	64	64
1933 . 25	35	239	239	48.2	56	56

*) Berekend door den Volkenbond.

De toestand voor Engeland is dus, hoewel nog verre van ideaal, beter dan die van Nederland, zoowel op basis van het laatste jaar vóór de crisis, als op basis van het eerste jaar na de depreciatie.

Het zal den heer v. d. Woestijne waarschijnlijk ook niet bekend zijn, dat Engeland reeds jarenlang met een permanent werklozenleger te kampen heeft. Gaat men de ontwikkeling van het aantal werklozen in beide landen na, dan weerspiegelt zich hierin ook het door ons geschetste verschil in industriële ontwikkeling.

Aantal werklozen.		
		Nederland
Mei 1925	57.437	1.295.000
1926	56.405	1.719.000 ¹⁾
1927	59.578	1.059.000
1928	52.576	1.168.000
1929	41.835	1.177.000
1930	66.232	1.856.000
1931	116.833	2.578.000
1932	266.297	2.822.000
1933	292.705	2.626.000
1934	294.938	2.097.000

¹⁾ Kolenstaking.

Deze cijfers geven ons aanleiding tot een tweetal opmerkingen:

1. de werkloosheid is in Nederland in Mei nog nooit zoo groot geweest als thans. Daarentegen is de werkloosheid in Engeland in den laatsten tijd niet onaanzienlijk gedaald.

2. De absolute werkloosheid is in Nederland in Mei 1934, volgens bovenstaande gegevens, ruim zevenmaal zoo groot als in 1929, in Engeland nog geen tweemaal. Op basis van de cijfers van Mei 1925 is de werkloosheid in Nederland thans ruim vijfmaal, in Engeland slechts $1\frac{1}{2}$ maal zoo groot. ²⁾

¹⁾ Dit is o.a. aangetoond door den heer H. van Velden in E.-S.B. van 24 Aug. 1932.

²⁾ In het kort willen wij nog enkele punten van den heer v. d. W. behandelen:

a. Wij wisten niet, dat *alleen* de Engelsche mijnen verliezen leden. Als de heer v. d. W. de laatste jaarverslagen van de Staatsmijnen ingezien had, zou hij over dit punt wel gezweven hebben. Het is bovendien wel zeer boud, om te bevernen: „ondanks gouden standaard, hooge kosten van levensonderhoud etc. kon de Nederlandsche steenkolenindustrie zich internationaal handhaven". Wat zijn de cijfers?

Ad 2. Wij zouden, volgens den heer v. d. W., de verhoudingen op de kapitaalmarkt voor de niet-goudlanden te gunstig hebben voorgesteld. Daar wij in onze beschouwing indexcijfers van rendementen hebben gebruikt, geven wij thans voor enkele landen de absolute hoogte van de kapitaalrente, cijfers, die ontleend zijn aan het Institut für Konjunkturforschung.

	Kapitaalrente.			
	Engeland	Ver. Staten	Frankrijk	Zweden
1900/04	3.1	4.2	3.5	—
1905/09	3.3	4.3	3.5	—
1910/14	3.6	4.5	3.7	—
1929	4.8	4.70	4.89	—
1930	4.6	4.52	3.82	—
1931	4.7	4.69	3.70	4.22
1932	4.1	5.87	4.53	4.32
1933	3.7	5.62	5.77	4.02
1934 (Juni)	3.5	4.46	5.28	3.68 ¹⁾

¹⁾ April 1934.

Deze cijfers behoeven feitelijk geen commentaar. Ondanks de verwarring op monetair gebied in de Ver. Staten, is de kapitaalrente na de depreciatie van den Dollar gedaald. En de kapitaalrente in Frankrijk met zijn enormen goudschat is thans aanmerkelijk hooger dan in Engeland en Zweden. Indien wij 1929 en 1930 als basis nemen in plaats van 1931 en 1932, waartegen de heer v. d. W. zijn bezwaren richt, dan worden onze conclusies zelfs nog versterkt!

Hoewel wij nog meerdere voorbeelden zouden kunnen aanhalen, zullen wij hiermede volstaan. Het verschil in de ontwikkeling van de conjunctuur in de goudlanden en de niet-goudlanden blijft bestaan, hoewel men de cijfers ook wil groepeeren.

Redactie

„Economisch-Statistisch Kwartaalbericht".

Uitvoer van steenkolen in 1000 ton.

	5 groote exportlanden		Nederland
1932	97.211	6.727	6.727
1933	94.419	5.799	5.799

Hieruit blijkt, dat de uitvoer uit Nederland *sterker* is gedaald dan die van de vijf groote exportlanden. En wat Engeland aangaat, deze exporteerde in 1933 zelfs meer dan in 1932! De Volkenbond schrijft hierover „La situation du Royaume-Uni vis-à-vis de la concurrence sur le marché charbonnier s'est affaiblie au cours de la première phase de la dépression, mais, depuis la dépréciation du sterling, le Royaume-Uni a reconquis certains des marchés que lui avaient ravis auparavant la Pologne, l'Allemagne et les Pays-Bas." (Wij cursiveeren). Het is wel opmerkelijk, dat Engeland's positie verbeterd is ten koste van de goudlanden. Maar op welke statistieken grondt de heer v. d. W. dan zijn uitspraak? Of maakt de Volkenbond zich volgens den heer v. d. W. ook al schuldig aan „l'art de grouper les chiffres"?

b. Dat de Nederlandsche machine-industrie in 1933 belangrijke orders boekte voor levering van werktuigen voor suikerfabrieken in Britsch-Indië is toe te schrijven aan het feit, dat waarschijnlijk geen enkel land ter wereld zulke goede suikermachines kan leveren. Kent de heer v. d. W. overigens de verhoudingen in de machine-industrie? Weet hij dan niet, dat op het oogenblik de machine-industrie h.t.l. zoo in de put zit, dat de leiders er bijna wanhopig onder worden?

Wij zullen met deze voorbeelden volstaan, omdat wij de heer v. d. W. verdere verrassingen willen besparen.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5-11 Aug. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	5-11 Aug. 1934	Sedert 1 Jan. 1934	Overeenk. tijdvak 1933	1934	1933
Tarwe	7.429	833.573	864.691	115	21.433	17.176	855.006	881.867
Rogge	3.761	267.828	255.469	—	15.257	4.819	283.085	260.288
Boekweit	—	13.775	13.247	—	—	25	13.775	13.272
Maïs	28.562	567.225	685.221	—	125.762	128.531	692.987	813.752
Gerst	10.514	239.744	227.585	2.220	35.296	19.418	275.040	247.003
Haver	2.500	80.190	96.070	—	2.206	2.821	82.396	98.890
Lijnzaad	5.371	145.130	152.648	6.071	151.738	184.580	296.868	337.228
Lijnkoek	—	54.094	55.669	—	25	—	54.119	55.669
Tarwemeel	583	12.730	12.057	82	1.746	4.814	14.476	16.871
Andere meelsoorten	783	36.197	33.124	112	3.791	6.227	39.988	39.351

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Table of bank discount rates for various cities including London, Paris, and Amsterdam.

OPEN MARKT.

Table of open market rates for various commodities and currencies across different months.

1) Koers van 10 Aug. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like London, Berlin, and Paris.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Amsterdam, Weenen, and Prague.

Table of exchange rates in the Netherlands for various cities like Stockholm, Kopen- hagen, and Oslo.

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table of exchange rates in New York for various cities like London, Paris, and Amsterdam.

KOERSEN TE LONDEN.

Table of exchange rates in London for various cities like Alexandria, Athens, and Buenos Aires.

1) Officiële noteering 36 1/2 laten. 2) Id. vanaf 19 Juli 38 1/2, 4 Aug. 38 1/2. 3) Id. 4 1/4. 4) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS *)

Table of silver and gold prices in London and New York for various dates.

1) In pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) In sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Table showing the status of the national treasury, including income and expenses.

Verplichtingen.

Table of national liabilities, including government debt and other obligations.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table of Dutch-Indies floating debt, showing various types of debt and their amounts.

CURAÇAOSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table of the main items of the Curacao Bank in thousands of guildens.

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva.

ZUIVEL EN EIEN

METALEN

Table with multiple columns for various commodities including Boter per K.G., KAAS Edammer, EIEN Gem. not., KOPER Standaard, LOOD, TIN, IJZER Cleveland Foundry, GIETERIJ-IJZER, ZINK, GOUD, and ZILVER. Includes dates from 1925 to 1933 and various price listings.

26 Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1928 American No. 2, van Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3

BOUWMATERIALEN

KOLONIALE PRODUCTEN

Table with multiple columns for building materials (VURENHOUT, STEENEN) and colonial products (CACAO, COPRA, KOFFIE, RUBBER, SUIKER, THEE). Includes prices for various goods and an INDEXCIJFER section on the right.

B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 13 Augustus 1934.

Activa.			
Binnenl. Wis- f Hfdbk. f	22.924.673,56		
sels, Prom., Bijbnk. „	245.715,66		
enz. in disc. Ag.sch. „	3.609.819,67	f	26.780.208,89
Papier o. h. Buitenl. in disconto	„	—
Idem eigen portef. f	1.360.725,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—	„	1.360.725,—
Beleeningen			
Iifdbk. f	100.173.353,88 ¹⁾		
incl. vrsch. Bijbnk. „	4.470.714,82		
in rek.-crt. Ag.sch. „	40.426.761,21		
op onderp.			
	f	145.070.829,91	
Op Effecten f	139.791.161,14 ¹⁾	
Op Goederen en Spec. „	5.279.668,77	„	145.070.829,91 ¹⁾
Voorschotten a. h. Rijk	„	—
Munt, Goud f	102.173.650,—	
Muntmat., Goud ..	761.222.099,45		
	f	863.395.749,45	
Munt, Zilver, enz. „	23.437.872,80		
Muntmat., Zilver.. „	—	„	886.833.622,25 ²⁾
Belegging 1/5 kapitaal, reserves en pensioenfondsen	„	36.920.135,19
Gebouwen en Meub. der Bank	„	4.970.000,—
Diverse rekeningen	„	3.845.973,20
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)	„	16.996.491,37
	f	1.122.777.985,81	
Passiva.			
Kapitaal f	20.000.000,—	
Reservefondsen	„	3.807.914,92
Bijzondere reserve	„	5.000.000,—
Pensioenfondsen	„	9.262.553,07
Bankbiljetten in omloop	„	893.364.260,—
Bankassignatiën in omloop	„	87.256,93
Rek.-Cour. f Het Rijk	32.489.235,29		
saldo's: Anderen „	156.906.530,23	„	189.395.765,52
Diverse rekeningen	„	1.860.235,37
	f	1.122.777.985,81	

Beschikbaar metaalsaldo f 453.508.248,54
 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is „ 1.133.770.620,—

¹⁾ Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99) f 73.789.100,—
²⁾ Waarvan in het buitenland „ 32.341.466,47

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
13 Aug. '34	102174	761.222	893.364	189.483	453.508	82
6 „ '34	102174	761.222	906.447	179.103	452.356	82
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenl.	Diverse rekeningen ¹⁾	
13 Aug. 1934	26.780	—	145.071	1.361	3.846	
6 „ 1934	27.135	—	146.863	1.361	20.140	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
11 Aug. '34 ²⁾	141.060	—	187.000	32.620	53.212
4 „ '34 ²⁾	141.550	—	185.030	34.240	53.842
14 Juli 1934	113.475	27.579	189.000	27.938	54.279
7 „ 1934	113.445	28.602	188.980	28.692	54.978
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
11 Aug. '34 ²⁾	940	75.950	—	13.060	64
4 „ '34 ²⁾	1.280	74.730	—	13.040	65
14 Juli 1934	991	9.921	55.068	9.902	65
7 „ 1934	1.180	9.850	53.633	10.255	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities Disc. and Advances	Securities
8 Aug. 1934	192.187	392.806	58.871	6.985	10.073
1 „ 1934	192.158	389.310	62.311	8.869	10.476
22 Juli 1914	40.164	—	29.317	—	33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek-kings-perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
8 Aug. '34	83.254	23.883	82.001	35.660	59.381	41,9
1 „ '34	81.249	11.860	96.507	36.927	62.848	43,2
22 Juli '14	11.005	14.736	—	42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goëd in het buitenl.	Wissels	Waarv. op het buitenl.	Beleeningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
3 Aug. '34	80.487	679	13	4.845	1.141	4.689	3.200
27 Juli '34	80.252	683	15	5.389	1.141	4.568	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver-sen ¹⁾	Circulatie	Rekg. Courant		
				Staat	Zelfst. amort.k.	Particulieren
3 Aug. '34	5.913	2.436	81.718	231	3.029	15.742
27 Juli '34	5.913	2.199	80.809	407	3.108	16.547
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij bal-tent. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud-dekking geldende	Andere wissels en cheques	Beleeningen
7 Aug. 1934	74,8	16,9	3,3	3.317,7	68,9
31 Juli 1934	74,9	16,8	3,1	3.407,6	109,0
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effecten	Diverse Activa ²⁾	Circulatie	Rekg.-Crtf.	Diverse Passiva
7 Aug. 1934	398,0	627,9	3.645,0	626,0	186,0
31 Juli 1934	389,6	653,6	3.768,5	649,0	176,9
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 7 Aug., 31 Juli 1934, resp. 91, 84 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud		Circulatie	Rekg. Crt.
	Munt en metaal	Munt en diversen		
9 Aug.	2.636	66	679	67
2 „	2.630	67	672	92
				344
				40
				3.542
				96
				185
				110
				181

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		„Other cash“ ²⁾	Wissels	
	Totaal bedrag	Goud-certificaten ¹⁾		In her-disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
25 Juli '34	4.897,8	4.873,2	235,3	21,3	5,3
18 „ '34	4.872,6	4.847,6	228,8	23,3	5,3

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circulatie	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ³⁾	Algem. Dek-kings-perc. ⁴⁾
25 Juli '34	2.432,1	3.060,2	4.287,6	147,3	69,9	—
18 „ '34	2.431,8	3.084,8	4.230,6	147,3	69,7	—

¹⁾ Deze certificaten werden door de Schatkist aan de Reserve Banken gegeven voor de overname van het goud, toen de § op 31 Jan. '34 van 100 op 59.06 cents werd gedevalueerd.²⁾ „Other Cash“ does not include Federal Reserve Notes or a Bank's own Federal Reserve bank notes.³⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeleerbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ⁴⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal leening.	Dis-conto's en beleen.	Beleggen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
18 Juli '34	5	7.961	9.796	2.981	18.560	4.510
11 „ '34	5	8.006	9.745	2.915	18.506	4.512

De posten van De Ned. Bank, de Javasche Bank en de Bank of Eng-land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoen en van de be-treffende valuta.